

במערכא אמרי [בארץ ישראל⁽⁴⁹⁾], אומרים: **אף מפתח של פרנסה** נמצא תמיד בידיו של הקדוש ברוך הוא.

ומהיכן למדו חכמי ארץ ישראל דבר זה?

דכתיב: "פותח את ירך וגו'" [ומשביע לכל חי רצון]⁽⁵⁰⁾. הרי שהקדוש ברוך הוא בעצמו נותן את הפרנסה.

מקשה הגמרא: **ורבי יוחנן**, שאמר ששלשה מפתחות הם שלא נמסרו ביד שליח, **מאי טעמא לא קא חשיב נמי להא** [למה לא החשיב בין המפתחות שלא נמסרו ביד שליח גם את מפתח הפרנסה]?

מבאר הגמרא: **אמר לך רבי יוחנן: גשמים נמי** [גם גשמים] **היינו פרנסה**⁽⁵⁰⁾. שהרי על ידי ירידת הגשמים גדלים התבואות והאילנות, שמביאים פרנסה לבריות.

והיות ורבי יוחנן הזכיר כבר את הגשמים, לא הוצרך להזכיר גם את הפרנסה⁽⁵¹⁾.

שנינו במשנתנו: **רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג כו'**.

איבעיא להו [נשאלה שאלה ובעיה בכית המדרש]: **רבי אליעזר, מהיכא גמיר לה** [מהיכן למד רבי אליעזר את דבריו, שמזכירין את הגשמים מיום טוב הראשון של החג]?

האם **מלולב גמר לה** [למד רבי אליעזר את דבריו], שהרי אגודת הלולב [הלולב ושלשת המינים הבאים עמו: הדס ערבה ואתרוג] נצרכים למים בתהליך גידולם, ובאים לרצות על ירידת הגשמים⁽⁵²⁾. ולכן מדמה רבי אליעזר את הזכרת הגשמים לנטילת לולב: כשם שלולב ניטל מיום טוב הראשון של חג, כך גם מזכירים את הגשמים מאותו זמן.

זו אפשרות ראשונה, שלמד רבי אליעזר את דבריו מלולב.

אפשרות שניה:

או שמא, מניכרך המיב⁽⁵³⁾, שהיו מנסכין מים על המזבח בימי חג הסוכות⁽⁵⁴⁾, **גמר לה** [למד רבי אליעזר את דבריו]? שכשם שמתחילים לנסך את המים מתחילת ימי החג, כך מזכירים את הגשמים מתחילת החג.

52. כפי שמצינו במסכת סוכה [לז ב.]. עיין שם.

53. כל ימות השנה היו מביאים עם הקרבנות גם יין, ומנסכים אותו לתוך ספל מיוחד שהיה קבוע בראש המזבח. מאותו ספל היה נמשך נקב בגוף המזבח עד תחתיתו, והיין היה זורם דרכו, ומצטבר שם. בחג הסוכות היו מנסכים מים לספל נוסף שהיה קבוע בראש המזבח, ואף המים היו זורמים לתחתית המזבח.

54. הריטב"א במסכת סוכה [מט א] כתב בשם הרמב"ן, שניסוך המים אינו נסכים הבאים עם

49. ארץ ישראל מכונה בגמרא "מערכא", משום שהתלמוד נתחבר בבבל, וארץ ישראל — במערכה של בבל היא.

50. אף שבגמרא להלן [ט א] מצינו שאמר רבי יוחנן: מטר בשביל יחיד, פרנסה בשביל רבים. הרי לנו שיש חילוק ביניהם! מכל מקום, לענין זה שוים הם, ששניהם ענין פרנסה, ובידיו של הקדוש ברוך הוא הם. מרומי שדה.

51. כתב רבינו חננאל: ומשום שהגשמים חשובים כתחיית המתים, קבעו ברכה זו בתחיית המתים.